

July 2004

"เปิดประเด็น" : ความรักและสันติภาพ : สาระสำคัญทางการศึกษา

จุมพล พูลภัทรชีวิน

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

พูลภัทรชีวิน, จุมพล (2004) ""เปิดประเด็น" : ความรักและสันติภาพ : สาระสำคัญทางการศึกษา," *Journal of Education Studies*: Vol. 33: Iss. 1, Article 22.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol33/iss1/22>

This Article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

“เปิดประเด็น”

ความรักและสันติภาพ : สำคัญทางการศึกษา

จุมพล พูลภัทรชีวิน

ความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งทางความคิด ความเชื่อ หรือความขัดแย้งทางผลประโยชน์...

สงคราม ไม่ว่าจะเป็นสงครามความคิด สงครามความเชื่อ สงครามความรัก สงคราม (ที่อ้าง) สันติภาพ...

ทั้งหมด ถ้าพิจารณาให้ดีจะมีตัวร่วมที่สำคัญอย่างน้อยอยู่หนึ่งอย่างคือ ความไม่รู้หรือการขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความเป็นองค์รวมของธรรมชาติของสรรพสิ่ง

การขาดสติและปัญญาที่จะมองเห็นและเข้าใจความเป็นของกันและกัน และความเป็นหนึ่งเดียวกันของสรรพสิ่ง ทำให้มนุษย์บางคนบางกลุ่ม มองโลก มองพืช มองสัตว์ มองคนอื่น ในลักษณะที่แบ่งแยก แยกแยกไม่เกี่ยวกัน นำไปสู่ การแข่งขัน ชิงดีชิงเด่น ชิงไหวชิงพริบ ชิงความได้เปรียบ เกิดความขัดแย้ง การทำลายล้าง เกิดสงคราม... และมีการสร้างค่านิยมใหม่ๆ เพื่อให้การกระทำที่ไม่ถูกไม่ดีของตนเองเป็นที่ยอมรับได้ เช่นการทำลายล้างหรือขจัดศัตรู ประชาธิปไตยด้วยการเข้าไปรุกรานอธิปไตยประเทศอื่นเป็นสิ่งถูกต้อง แถมยังสร้างแรงกดดันว่าใครไม่อยู่ข้างตนเองก็เป็นฝ่ายตรงข้าม ทุกคน ทุกประเทศต้องเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

เราเห็นพฤติกรรมและปรากฏการณ์ทำนองนี้ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในระดับโลกและในระดับประเทศ ตัวอย่างเช่น

ในทางเศรษฐกิจ ประเทศที่ได้เปรียบ รู้ว่าได้เปรียบและต้องการได้เปรียบ พยายาม โน้มน้าวประเทศที่เสียเปรียบผ่านกระบวนการศึกษา สื่อสารมวลชน รวมทั้งบีบบังคับ และสร้างแรงกดดันผ่านองค์กรระหว่างประเทศ ผ่านเงื่อนไขความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ทั้งทางเศรษฐกิจ การทหารและการศึกษา ตัวอย่างเช่นการสร้างแรงกดดันให้มีการทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) แต่ในขณะเดียวกันก็มีมาตรการในประเทศที่จะสกัดกั้น สินค้าและบริการจากประเทศที่เสียเปรียบ ด้วยข้ออ้าง “คุณภาพ” “มาตรฐาน” “สิทธิมนุษยชน” และอื่นๆ โดยไม่มีคุณธรรมและความยุติธรรมในหัวใจ

ถ้าเชื่อเรื่องการค้าเสรี ถ้าเชื่อเรื่องกลไกตลาด ถ้าเชื่อเรื่องการแข่งขันเสรี ทำไมต้องบังคับให้มีข้อตกลง ทำไมต้องมีเงื่อนไข ถ้ามีข้อบังคับ มีเงื่อนไขก็ไม่เสรีจริง โดยเฉพาะเงื่อนไขที่สรรหามาเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ถ้าเสรีจริง ทำไมต้องมีลิขสิทธิ์ โดยเฉพาะความรู้และเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับมนุษยชน โดยส่วนรวม เช่น ยารักษาโรค หรือ “เสรี” “คุณภาพ” “มาตรฐาน” เป็นเพียงข้ออ้างบังหน้า ผลประโยชน์และความเห็นแก่ตัวที่อยู่เบื้องหลัง

ในทางการเมืองการปกครอง ก็มีความพยายามที่จะทำให้ประเทศอื่นที่มีระบบการปกครองและการเมืองที่แตกต่างหรือตรงกันข้ามให้เปลี่ยนมาปกครองและมีระบบการเมืองแบบเดียวกันที่เรียกว่า “ประชาธิปไตย”

แบบตะวันตก โดยไม่คำนึงถึง และไม่ยอมรับความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของประเทศอื่น วัฒนธรรมอื่นที่แตกต่าง และ หลากหลาย เมื่อเขาไม่ยอมคล้อยตามก็เข้าไป “จัดการ” ให้เปลี่ยนแปลงทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยมาตรการทางเศรษฐกิจ และ/หรือทางการทหาร

ในประเทศเราเองก็มีการแบ่งแยก แบ่งพรรค แบ่งพวก เป็นฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้าน มีนุ่งเล็ก ในนุ่งใหญ่มีการซื้อเสียง ขायตัว ซ้อ สส: ผนวกพรรคการเมือง เพื่อต่อรองผลประโยชน์ เพื่อชัยชนะทางการเมือง เพื่อแยกฝ่ายเขา ออกไปจากฝ่ายเรา ฝ่ายก้าวหน้าออกจากฝ่าย ไตโนเสาร์ คนรุ่นใหม่ออกจากคนรุ่นเก่า NGO และนักวิชาการที่มีความเห็นแตกต่างออกจากความเป็นพวกเดียวกัน

ในทางเกษตรกรรมและในทางการแพทย์ ก็พยายามจะให้มีการยอมรับพืช และสัตว์ตัดแต่งพันธุกรรม (GMO) พยายามจะคัดเลือกและตัดต่อพันธุกรรมมนุษย์ไปจนถึงการโคลนนิ่ง (Cloning) โดยอาศัยความรู้ เทคโนโลยีที่พัฒนามาจากพื้นฐานความรู้ และทัศนคติของวิทยาศาสตร์แบบเก่าที่เน้นการแบ่งแยก ลดทอน (Reductionist) มากกว่าองค์รวม...

ความขัดแย้งและสงครามที่เกิดขึ้นทั้งหมด มาจากการมองโลกแบบแยกส่วน แบ่งพวก แบ่งเผ่า แบ่งพันธุ์ แบ่งสี แบ่งสถาบัน แบ่งดิน แบ่งน้ำ แบ่งลม แบ่งฟ้า... เพื่อแข่งขัน เพื่อแย่งพวก แย่งเผ่า แย่งพันธุ์ (พืชและสัตว์ แล้วเอาไปจดลิขสิทธิ์) แบ่งสถาบัน แย่งองค์กร

(ที่จะเข้าไปครอบครอง) แ่งดิน (บุกรุกทำลายป่า โกงที่ดินสาธารณะ) แ่งน้ำ (กักตุนน้ำ ทำลายน้ำ...) แ่งลม แ่งฟ้า...

เพื่อให้การแย่งเป็นระบบ ดุติมีคุณภาพและเข้มข้นขึ้น มนุษย์ก็พัฒนาระบบจอมปลอมที่ไม่เป็นธรรมชาติขึ้นมาใช้และยึดเป็นสรณะ เช่น ISO, GMO, FTA, ... และที่สำคัญคือระบบเงินตราที่ทำให้มนุษย์ติดกับหลงไหลและฟุ้งเพื่อไปในสังคมนเงินตราที่พยายามอย่างขาดสติ ใช้แต่ความรู้ ที่ขาดปัญหาเพียงเพื่อจะเปลี่ยนทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษา และวัฒนธรรม ดิน น้ำ ลม ไฟ ให้กลายเป็นเงินตราเป็นดอลลาร์ เป็นบาทเป็นเยน เป็นปอนด์...

ตลาดหุ้น ตลาดซื้อขายล่วงหน้า การประกันความเสี่ยงก็ล้วนเป็นตัวอย่างของสังคมนเงินตราผนวกกับข้ออ้างมาตรฐานโลก การค้าเสรี และระบบอื่นๆ ที่คิดขึ้นเพื่อความได้เปรียบ ความเป็นหนึ่งเหนือผู้อื่น เหนือประเทศอื่น โดยลืมคิดไปว่าการคิด และการปฏิบัติดังกล่าวเป็นการทำลายความเป็นเอกลักษณ์ ความเป็นหนึ่ง ความเป็นเฉพาะของสรรพสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นคน ชุมชน ประเทศ มด ผีเสื้อ ข้าว ดวงจันทร์ โลก...

ถ้าความขัดแย้งและสงครามมาจากและนำไปสู่การแบ่งแยก แ่งแย่ง และล้มล้างระหว่างกัน ความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร ก็มาจากและนำไปสู่สันติภาพทั้งภายในตนเองและกับสรรพสิ่ง

การจะมีความรัก ความเมตตา แล้วให้ความรัก ความเมตตาแก่ตนเองและสรรพสิ่งได้ เราต้องมีปัญญา เข้าใจธรรมชาติของสรรพสิ่งว่ามันมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันไปหมด ไม่มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดแยกออกโดดๆ ทุกสิ่งประกอบไปด้วยสิ่งอื่น ไหลเลื่อนเคลื่อนไปคลี่คลาย ขยายออก ผนวกรวมของเดิมผสมกับสิ่งใหม่กลายเป็นสิ่งใหม่ที่ใหญ่กว่า แต่ก็เป็นส่วนย่อยของส่วนที่ใหญ่กว่าไปเรื่อยๆ ไม่มีที่สิ้นสุด

ความคิดที่ถูกต้อง ความคิดที่ดี จะนำไปสู่การกระทำที่ถูกต้อง การกระทำที่ดี มีการยอมรับและเคารพความแตกต่าง ความหลากหลาย

นักวิทยาศาสตร์ยุคใหม่จำนวนมากยืนยันว่าความหลากหลาย (ไม่ใช่ความเป็นมาตรฐานหนึ่งเดียว) จะนำไปสู่ความยั่งยืน

ความหลากหลายไม่ใช่การแบ่งแยก ความแตกต่างไม่ใช่ความแตกแยก ผู้บริหารมืออาชีพต้องสามารถสร้างความเป็นหนึ่งจากความหลากหลาย (Unity Through Diversity) มองสรรพสิ่งแบบองค์รวม ไม่ใช่แค่บูรณาการ (Integrated) หรือกองรวม (Heap) เพราะการมองแบบองค์รวมเป็นการมองสรรพสิ่งประดุจดั่งสิ่งมีชีวิต มีการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์ มีการพัฒนา ไม่ใช่วัตถุหรือมาตรฐานที่คงที่

อยากให้ผู้นำประเทศ ผู้นำองค์กร นักการเมือง นักธุรกิจ NGO ทุกคน ทุกอาชีพ มีสันติภาพเป็นวิสัยทัศน์ (Vision) มีความรัก ความเมตตา เป็นยุทธศาสตร์ (Strategy)

มีจิตสาธารณะและจิตอาสาเป็นกลยุทธ์ (Tactic) แล้วมาช่วยกันทำแผนปฏิบัติการ (Action Plans) ที่หลากหลาย เพื่อสร้างอนาคตที่มีศานติสุข ทั้งของตนเอง สังคม ประเทศ และสรรพสิ่ง

อยากเห็นครู อาจารย์ และนักการศึกษา มีความคิดดี มีพฤติกรรมที่ดีเป็นตัวอย่าง แก่ลูกศิษย์ และคนในสังคม

อยากเห็นครู อาจารย์ และนักการศึกษา มีความกรุณา ความเมตตา แก่ลูกศิษย์ เป็นฐาน มีวิชาการเป็นแกน แม่นในเป้าหมาย แห่งความรัก และสันติภาพของมวลมนุษยชาติ และสรรพสิ่ง ปรารถนาที่ว่า “ความรู้ คู่ คุณธรรม” จึงจะเป็นจริงขึ้นมาได้

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย